

U.S.Embassy

Medijpratība mācību un audzināšanas darbā

2020.gada 8.oktobris

Ar ASV vēstniecības atbalstu Izglītības attīstības centra projekts “**Medijpratība skolām**” (*Media literacy for schools*)

Mājas uzdevums 3.kursu dienai

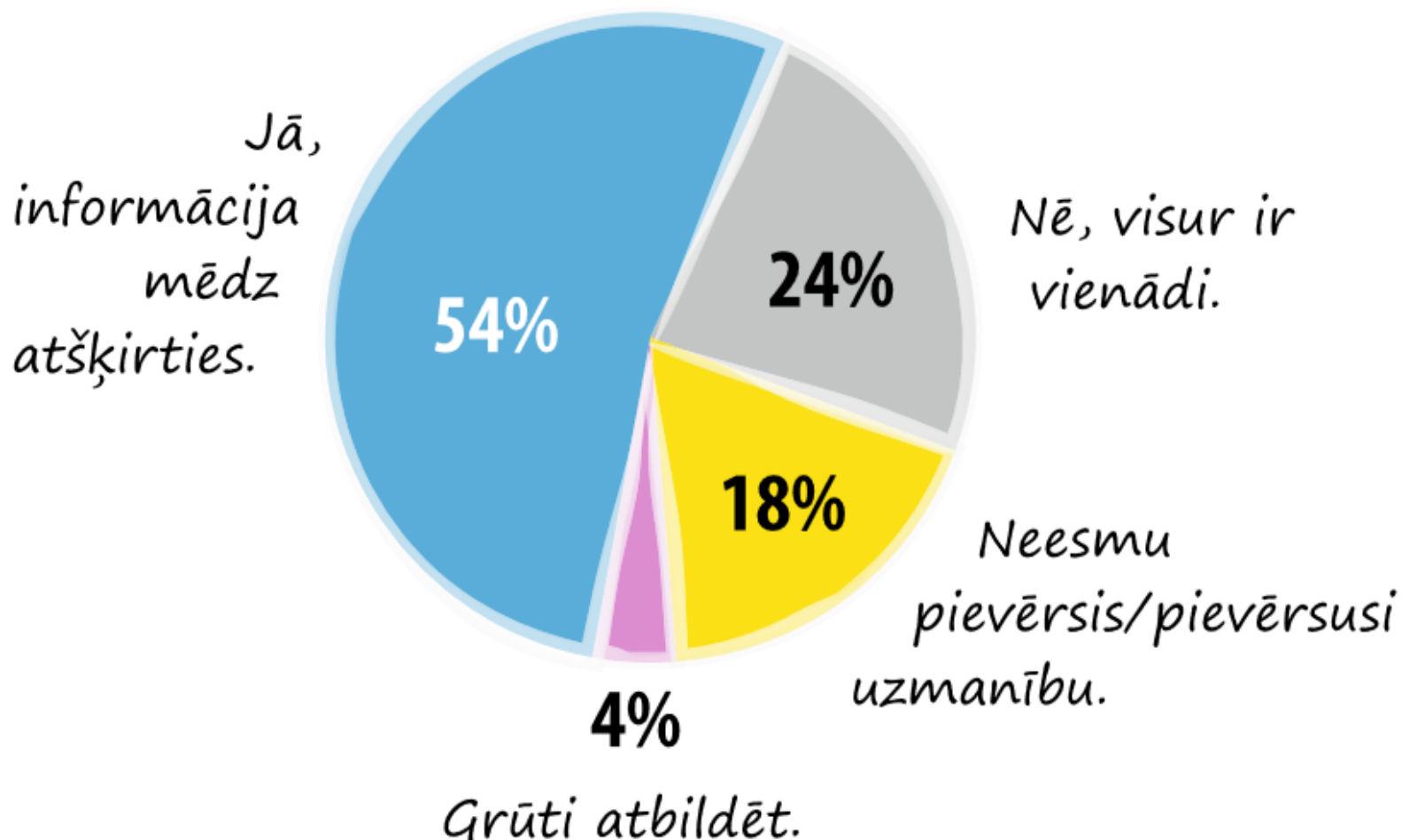
Pieredzes stāsts - Kā es mācu par aktuālo?

- no audzinātāja vai priekšmeta skolotāja pozīcijas
- par regulārām darbībām vai
- par kādu izdevušos uzdevumu, pasākumu

1. attēls.

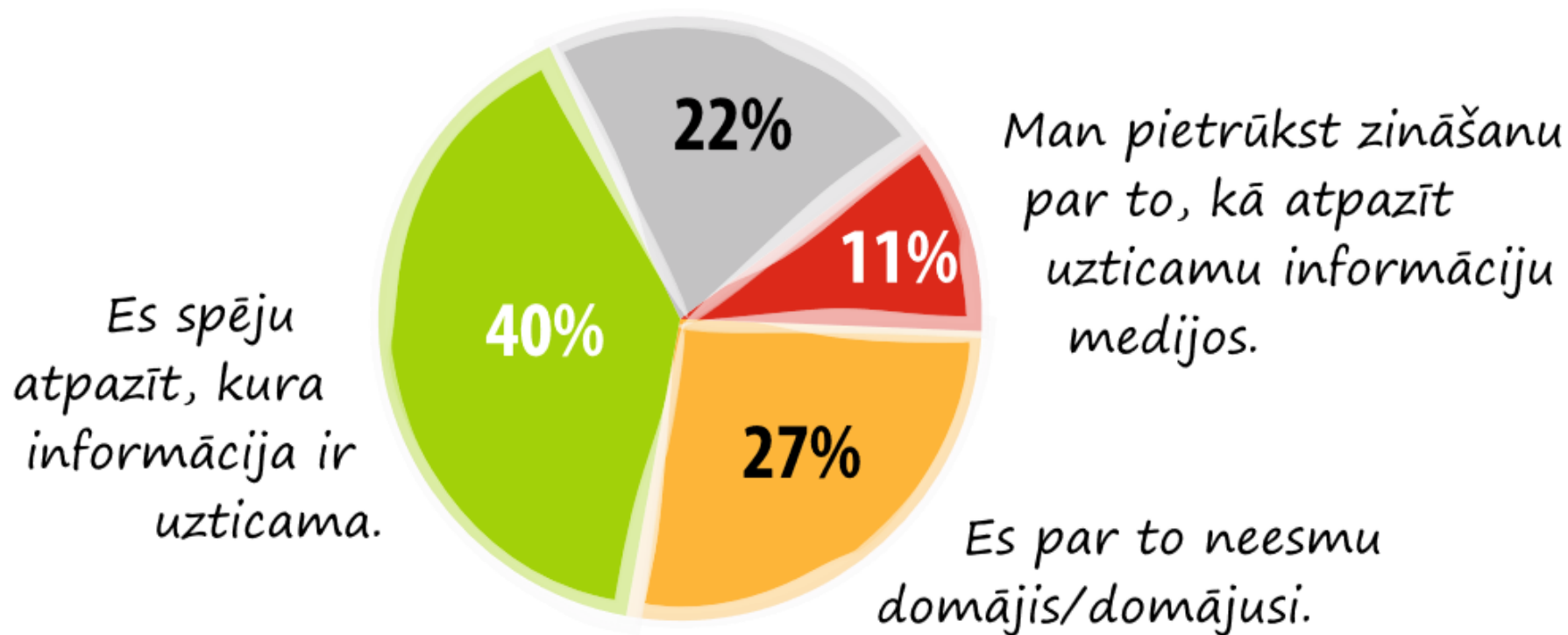
Vai, jūsuprāt, pastāv atšķirības tajā, kā informācija par vienu un to pašu notikumu tiek atspoguļota dažādos medijos?

2. attēls.

Vai jums ir viegli medijos atšķirt uzticamu informāciju no maldinošas?

*Man ir gadījies noticēt
maldinošai informācijai.*

- **Informācijas prasme** - spēja apzināties vajadzību pēc informācijas, spēja atrast, vērtēt un efektīvi izmantot informāciju
 - **Mediju prasme** - prasme uztvert, saprast, analizēt un vērtēt mediju vēstījumus
- /UNESCO/
- ... piedalīties mediju satura veidošanā /KM/

Medijpratība ietver

1. Prasmi **izmantot medijus** mācībām, pilsoniskai līdzdalībai, savstarpējai komunikācijai, iesaistīties mediju satura veidošanā
2. Mediju **lomas un uzdevumu** izpratni
3. Mediju **darbības konteksta** izpratni (mediju īpašnieki, žurnālista brīvība, cenzūra)
4. Spēju **analizēt mediju saturu** – izprast vēstījumus, salīdzināt avotus, atpazīt manipulatīvus paņēmienus
5. Prasmi **droši lietot medijus** (aizsargāt savus un citu personu datus un privātu informāciju)
6. Mediju **tehnoloģiju** lietotprasme

Situācija ar politiķi X

- Iepazīstieties ar situāciju. Izvērtējiet argumentus par/pret informācijas publiskošanu (argumenti uz kartītēm). Pieņemiet lēmumu, vai jūsu medijs publicēs iegūto informāciju? Pamatojiet savu izvēli!
- *Jūsu medijs ir ieguvis neoficiālu informāciju, ka tiesībsargājošās iestādes ir aizturējušas politiķi X. Viņa dzīvesvietā ir veikta kratīšana. Politīķis X tiek turēts aizdomās par narkotisko vielu kontrabandas organizēšanu lielos apmēros. Jūsu medija ikvakara ziņu raidījums sāksies pēc pusstundas. Pārbaudīt iegūto informāciju nav iespējams.*
- *Redakcijai jāpieņem lēmums – publiskot vai nepubliskot iegūto informāciju?*

Situācija A

- Populārs TV raidījums “Mans auto” saņēmis piedāvājumu no firmas, kas pārdod luksus klases automašīnas XWY. Firma piedāvā TV žurnālistiem mēneša garumā testēt jauno auto modeli un informēt par to savā raidījumā.
- Vai raidījumam piekrist auto testēšanai?

Situācija B

- Žurnāls “Privātās Ziņas” saņēmis piedāvājumu no kāda cilvēka, kurš nofotografējis ministru N. viņa ārzemju komandējuma laikā. Fotogrāfijās redzams kā ministrs vakariņo dārgos restorānos, apmeklē naktsklubu un atpūšas uz vietējā biznesmeņa jahtas. Fotogrāfiju īpašnieks piedāvā nodot attēlus publicēšanai “Privātajās Ziņās”, ja viņam par tiem samaksās 700 eiro. Medijs ir pārbaudījis, ka fotogrāfijas nav viltojums.
- Vai žurnālam pirkt fotogrāfijas?

Situācija C

- Reģionālās TV filmēšanas grupa ieradusies mazpilsētā, kur notikusi avārija. Uz gājēju pārejas auto notriecis divas skolnieces. Reportieris intervē cietušo meiteņu draudzeni -- avārijas aculiecinieci. Viņa ir šokēta un apjukusi.
- Vai interviju ar aculiecinieci rādīt TV ziņās?

Situācija D

- Populārs sociālais tīkls www.visassejas.com saņēmis pieprasījumu no ģimenes, kurai miris tuvinieks. Ģimene vēlas iegūt piekļuvi sava mirušā tuvinieka profilam sociālajā tīklā. Piederīgie argumentē, ka profila informācija ļaus labāk izprast tuvinieka pēdējās gaitas un saglabāt viņa piemiņu. Turklāt digitālais mantojums ir tāds pats mantojums, kā ar roku rakstītas vēstules, grāmatas, māja vai mašīna.
- Vai sociālajam tīklam jāļauj ģimenei piekļūt sava mirušā tuvinieka profila datiem?

- **Ētika** – zinātne par morāli, tikumību (LLVV)
- Kāda ir atšķirība starp morāles normām un likuma normām?
- **Profesionālā ētika** – tikumisko normu sistēma, kas jāievēro kādā profesijā strādājošajiem (LLVV)
- Kurās profesijās profesionālās ētikas jautājumi ir īpaši būtiski?

Mediju ētikas jautājumi

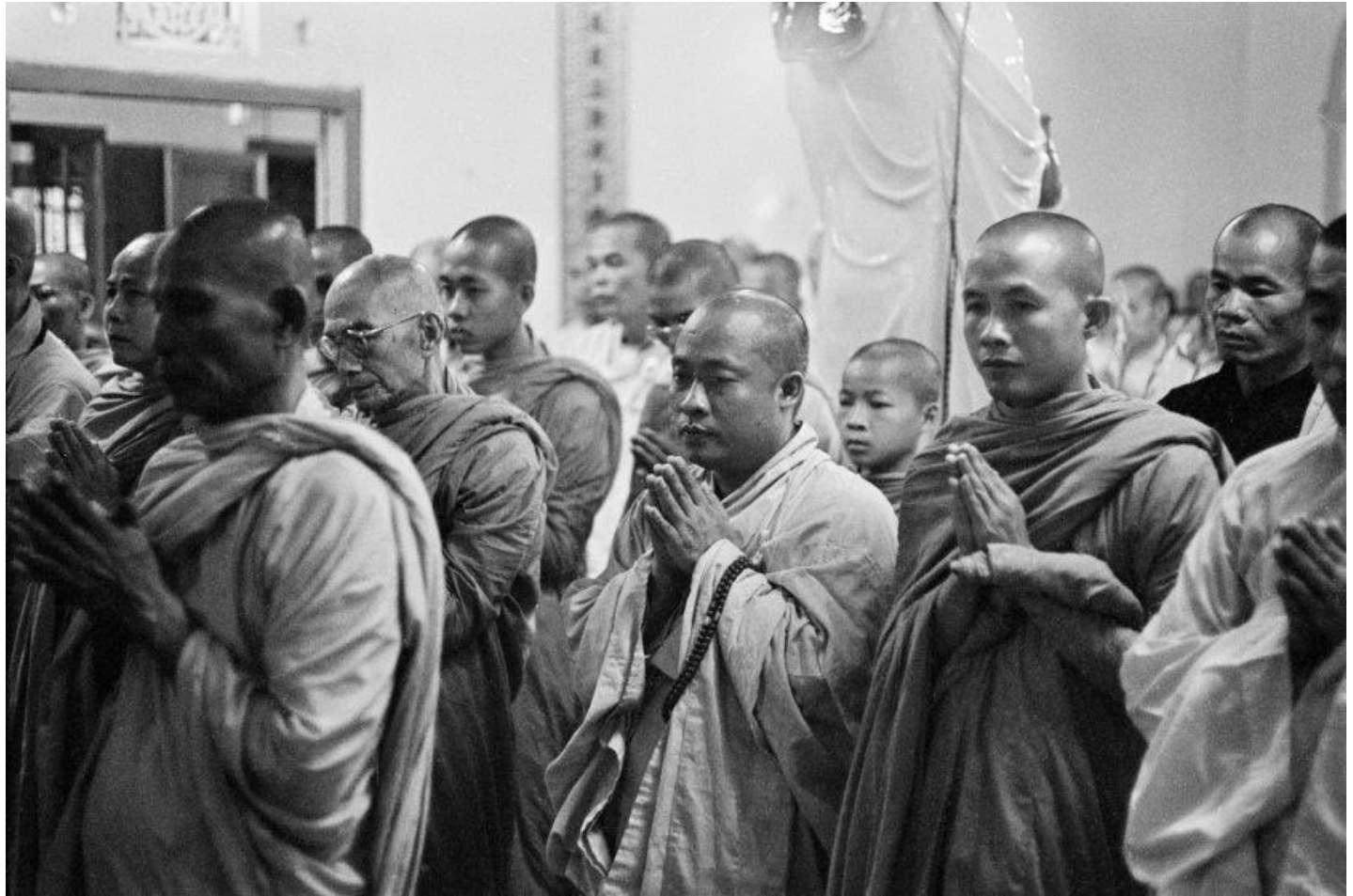
- Darbības process
- Darbības rezultāts
- Dienaskārtība
- Vēstījuma valoda
- Attiecības ar ziņu avotiem, kolēģiem, auditoriju

Mediju ētika Latvijā

- Latvijas Žurnālistu asociācijas un Latvijas Žurnālistu savienības ētikas kodeksi
- Mediju ētikas padome (<https://www.lmepadome.lv/>)
- Festivāls LAMPA
<https://straume.lmt.lv/lv/konferences/konferences/vertibas-un-sarunas/1042298>
un <https://festivalslampa.lv/lv/programma/pasakumi/1217>

Mediju ētika – divi stāsti

Degošā mūka stāsts

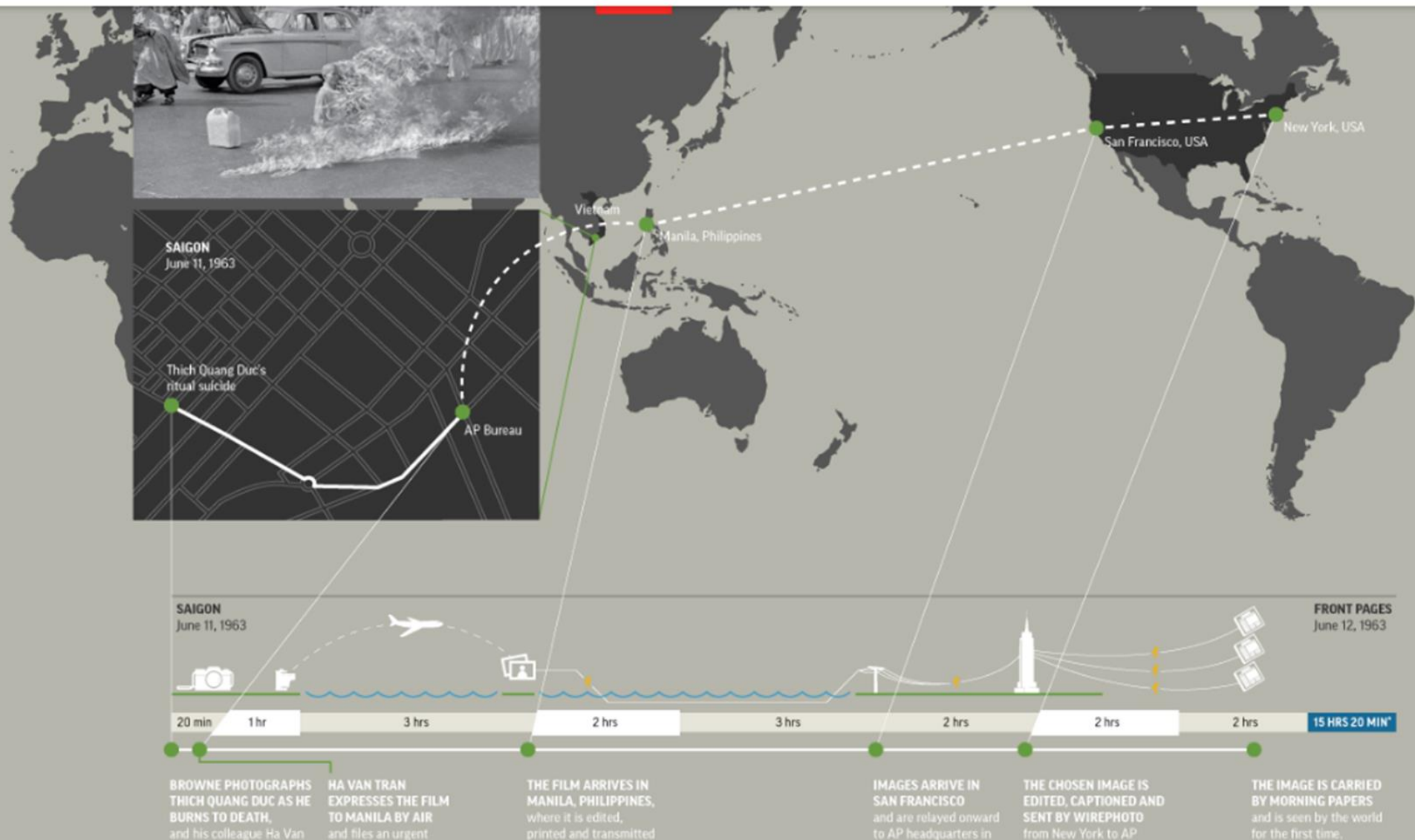

Mediju ētika – divi stāsti

Avoti

- <https://time.com/3791176/malcolm-browne-the-story-behind-the-burning-monk/>
- <https://www.ap.org/explore/the-burning-monk/>
- <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/1983/03/16/under-fire/2cec77f3-1e94-46e9-a45f-93df2b1876d7/>
- <https://www.nytimes.com/1983/03/10/us/82-seconds-of-man-burning-himself-haunts-tv.html>

Ētiska žurnālistika

www.ethicaljournalismnetwork.org

- **PRECĪZA** – balstīta faktos
- **NEATKARĪGA** – nav propaganda, nav atkarīga no politiskās vai ekonomiskās ietekmes
- **OBJEKTĪVA** – atspoguļo visus pušu viedokļus
- **CILVĒCĪGA** (humāna) – nekaitē, nenodara ļaunu
- **ATBILDĪGA** – atzīst un labo savas kļūdas

Es esmu liecinieks, un šīs bildes ir
mana liecība. Manis saglabātos
notikumus nevajadzētu aizmirst un
tos nedrīkst atkārtot.

/James Nachtwey/